

Inleiding op de carrousel dienst over de HEL:

Tussen hoop en vrees.

Over hemel, hel en aarde.

We beginnen vanmorgen maar meteen met de hevigste, maar m.i. ook de meest uitdagende: de hel.

Met vrees en beven.....

Een moeder houdt haar zoon voor: 'als je zoet bent, ga je naar de hemel en als je stout bent ga je naar de hel'. De jongen denkt een paar tellen na: 'en wat moet ik doen om naar het circus te gaan?' (uit: De wereldziel, p.125).

Waar is de hel gebleven?

Volgens theoloog Arnold Huijgen moeten dominees weer over de hel gaan preken: *In de kerken is het godsbeeld 'gehumaniseerd'. M.a.w.. God is lief geworden. Het straffende, strenge willen katholieken niet meer en bij protestanten is een zelfde beweging te zien naar een God die liefde is en het goede wil voor mensen. Maar het kan daar niet blijven. Want het kwaad moet ergens blijven, de vernietigende kracht ervan moeten we erkennen. Daar is de hel een plek voor* (aldus Arnold Huijgen in Trouw 14 september 2023).

Maar hier is een dogmaticus aan het woord; iemand die de dogma's bewaakt en bewaart.

Dogma's staan vaak als een kaastolp over de Bijbel heen en spreken hun eigen waarheid.

Maar wat staat er in de Bijbel over de hel??

In de Nieuwe Vertaling (NBV) komt de hel helemaal niet meer voor....

Wel in de Statenvertaling; daarom ook dat we een gedeelte van Psalm 139 lezen in de Statenvertaling – de Nieuwe Vertaling ziet u via de beamer.

Ook de 2e Lezing uit Markus 9:42-50 doen we het andersom: we lezen de Nieuwe Vertaling maar de Statenvertaling wordt gebeamerd.

🌀 Als de hel is weg vertaald, bestaat ie dan niet meer??

Overdenking

Waar is de hel gebleven?

En wat is de hel?

Jean Paul Sartre (Frans filosoof) heeft ooit het toneelstuk 'Huis clos' (= Met gesloten deuren) geschreven, waarin de hoofdpersoon concludeert: de hel? Dat zijn de anderen... m.a.w. mensen maken het voor elkaar tot een hel.

Dirk de Wachter reageert daarop en zegt: de hel? Dat is juist de afwezigheid van de anderen. M.a.w. eenzaamheid is het ergste wat je overkomen kunt – de hel gelijk.

Ik heb pas een boek gelezen: 'Suster Bertken' van Frans Willem Verbaas.

Zuster Bertken was een Utrechtse kluizenares die zich 57 jaar lang vrijwillig liet opsluiten (beter: inmetselen) in een kluis van de Buurkerk. Een waar gebeurd verhaal, dat zich afspeelt in eind 15^e en begin 16^e eeuw.

Berta (zoals ze officieel heet) is dochter van een kannunnik (soort van priester); gezien het celibaat heeft haar vader dus zonde begaan en is zij een bastaardkind (evenals haar broer). Haar vader krijgt een hartinfarct terwijl hij bij de hoeren is, Berta wordt erbij geroepen. Haar vader zegt dat hij bang is voor het vuur en vraagt aan Berta of hij haar niet wil vergeten en overlijdt ter plekke.

Zij wil zich laten inmetselen en daar heeft ze de volgende reden voor: Lezen: p.81 (zie onderaan p.6 van de overdenking!)

- ☉ Angst voor het vagevuur, voor de hel was in die tijd een algemene angst. Denk ook aan de aflaathandel – de kerk had de sleutels van de hemelpoort in handen, dus ook de macht om die wel of niet te openen voor het volk...

Wij leven in een andere tijd. Angst voor de hel is bij veel mensen verdwenen en aan het bestaan van de hel wordt getwijfeld of zelfs ontkend. Hoe is het zover gekomen?

Tot zelfs in de Bijbelvertalingen toe?

300 jaar lang kwam het woordje *hel* wel voor in het 1e Testament (SV=Statenvertaling).

Denk aan: Psalm 139:8

Zo ik opvoer ten hemel, Gij zijt daar of bedde ik mij in de hel, Gij zijt daar (SV)

Klom ik op naar de hemel, U tref ik daar aan, lag ik neer in het dodenrijk, U bent daar (NBV)

Het Middeleeuwse hel-geloof heeft blijkbaar invloed gehad op de vertalers, want het Hebreeuwse woord *sjeool* betekent letterlijk *doods-zijn* en kenmerkt zich door ziekte, nood, gevangenschap etc. Volgens het 1e Testament een situatie die vóór de lichamelijke dood, in het leven zelf dus, aanwezig kon zijn.

En in het 2^e Testament?

Er zijn twee Griekse woorden die met *hel* vertaald zijn in de Statenvertaling:

1. *Hades* (SV) ⑦ dodenrijk (NBV) (bijv. Matteus 11:23)
2. *Gehenna* (SV) ⑦ Dal van Hinnom (zoals we dat in Markus 9 hebben gelezen).

Wat wordt met het Gehenna oftewel met het Dal van Hinnom bedoeld?

Het is een bestaand dal dat ten zuidwesten van Jeruzalem ligt.

Een berucht dal, waar men tijdens de regering van goddeloze koningen, zoals Achaz en Manasse, hun kinderen levend verbrandden voor de Moloch (een god die kinderooffers eiste). Ook de vuurovens van de pottenbakkers waren in het Dal van Hinnom; die werden ook gebruikt om dode dieren of dode misdadigers te verbranden, waarbij de vuren met zwavel tot hoge temperaturen werden opgevoerd.

Geen wonder dat de Joden dit dal aanwezen als de plaats, waar de goddelozen voor eeuwig gestraft zouden worden. Ook uitdrukkingen als *onuitblusbaar vuur* van Johannes de Doper en *een poel van vuur en zwavel* in het boek Openbaring verwijzen daarnaar.

Als Jezus wordt getroffen door de verregaande liefdeloosheid, gebruikt hij meermalen het beeld van *eeuwig moeten branden*, om zijn toehoorders wakker te schudden. Dat beeld van die eeuwige branden in het Dal van Hinnom stond op hun netvlies en daarom maakt hij er gebruik van om fel te protesteren tegen alles, wat aan hen zo goddeloos en onmenselijk kan zijn.

Als er in Markus 9 staat *daar blijven de wormen knagen en gaat het vuur nooit uit* dan moeten wij bedenken dat dit zinnetje niet het doel is, maar een middel.

Het Dal van Hinnom als aanschouwelijk onderwijs!

Kijk wat ervan komt, waar deze manier van (samen)leven toe leidt en kan eindigen....

We zouden nu kunnen wijzen naar Gaza, Oecraïne naar....

Het geeft ons niet het recht om te geloven in de antieke (Middeleeuwse) hel.

Maar op de manier waarop Jezus erover spreekt: niet sadistisch, maar wel zo dat wij het 'hels' verzet van Jezus tegen alles, wat bij ons in strijd is met mensenliefde, leren inzien.

We begonnen deze dienst met een aangrijpend Kyrië: de brandhaarden, de Gehenna's van onze tijd. Met als boodschap: kijk mensen, dit doen wij elkaar aan. Hiertoe zijn wij in staat.

Onmenselijk. Als een spiegel die ons wordt voorgehouden.

De hel: dat creëren we zelf. Als we de liefde kwijtraken, komen we op een doodlopende weg. Maar betekent dat, dat God daar dan niet is? in Gaza, Oecraïne?

Is de hel de plek waar God niet is?

Volgens Etty Hillesum is er geen plek waar God niet is. Ook in Westerbork, in Auschwitz.

29 mei 1942: Het is soms nauwelijks te verwerken en te bevatten, God, wat jouw evenbeelden (= de mensen) op deze aarde elkaar aandoen in deze losgebroken tijden. Maar dáárvoor sluit ik me niet op in m'n kamer, God, ik blijf alles onder ogen zien en wil voor niets weglomen en van de ergste misdaden tracht ik iets te begrijpen en te doorgronden en ik tracht altijd weer de naakte, kleine mens op te sporen, die dikwijls niet terug te vinden is midden in de monstrueuze ruïnes van zijn zinloze daden.(...) Ik zit oog en oog met jouw wereld, God, en ontvlucht de realiteit niet in schone dromen – ik meen, dat er plaats is voor schone dromen naast de wreedste realiteit – en ik blijf je schepping prijzen, God, ondanks alles!

Daarom wilde Etty het denkende hart van de barak zijn – om mensen te wijzen op hun diepste wezen....in ieder mens zit iets van God.

Maar als de hel na de dood niet bestaat, betekent dat, dat er geen gerechtigheid meer plaatsvindt? Dat de Hitlers er mee weg komen en in dezelfde ruimte komen als waar de Mandela's, de Martin Luther Kings en moeders Teresa verblijven?

Geen schifting meer tussen goed en kwaad?

Geen straf en beloning?

Waar doen we dan ons best voor?

Het plaatje bij deze overdenking spreekt boekdelen: DIA tonen!!

Een machteloze Jezus aan het kruis. Zonder handen.

Zijn handen zijn de volgelingen. Zijn wij.

Om recht te doen aan elkaar, om vrede te zoeken, om angsten te doorbreken, om hoop te brengen. Hoe machteloos we ons ook voelen....de brandhaarden dwingen ons om ons te verzetten tegen het kwade.

Zo eindigt Jezus ook zijn helse preek: *zorg dat jullie het zout in jezelf niet verliezen en bewaar onder elkaar de vrede (vs.50b).*

Zijn geloof in mensen was grenzeloos. Etty herkende dat.

Een heel andere zienswijze dan dat de mensen moeten strijden om de hemel in te kunnen gaan. Laten we de kaasstolp van de Bijbel afhouden, want dat doet meer kwaad dan goed!

Moge het zo zijn.

p.81 uit 'Suster Bertken':

Ik een beroep doen op zijn tijd en aandacht:
'Voel je vrij, Berta, spreek je uit.'
'Dank u. Waar zal ik beginnen? Vooruit dan: in het verleden heb ik overwogen bruid van Christus te worden in een klooster dat de regel volgt van Geert Grote en zijn volgelingen. Vader wilde daar niets van weten, hij moest niets hebben van de moderne devotie en hij achtte mij sowieso niet geschikt voor een kloosterbestaan. Maar na het overlijden van vader is mijn drang om een Godgewijd leven te leiden alleen maar groter geworden. Daar heeft juist hij, vader, alles mee te maken. Hij is goed voor mij geweest, maar hij was ook een zondaar die zijn schuld, zijn grote schuld nu uitboet in het vagevuur. Met de wetenschap dat hij dag in dag uit wordt gepijnigd in de vuurpoel, en wie weet wat de duivel en zijn trawanten hem nog meer aandoen... met die wetenschap kan ik geen kalm, aards leven leiden. Ik wil, ik moet alles doen wat ik kan om vader bij te staan, om zijn lijden te bekorten.'